

## **I. NỘI DUNG**

### **1. Thể loại, kiểu văn bản**

- Đặc điểm của truyện lịch sử, truyện ngắn, tiểu thuyết: phân tích được một số yếu tố hình thức (chi tiết, cốt truyện đa tuyến, đơn tuyến, bối cảnh, nhân vật, ngôn ngữ...), nội dung (đề tài, chủ đề, ý nghĩa, thái độ của người kể chuyện...)

- Đặc điểm của nghị luận văn học: đặc điểm hình thức (cách thể hiện luận đề, luận điểm, lí lẽ, bằng chứng...) và nội dung (mục đích, giá trị, ý nghĩa,...) của một văn bản nghị luận văn học. Chỉ ra được mối liên hệ giữa luận đề, luận điểm, lí lẽ và bằng chứng.

### **2. Tiếng việt**

- Câu khẳng định, câu phủ định

- Nhận biết và hiểu tác dụng của các thành phần biệt lập trong câu.

**3. Làm văn:** Viết bài văn nghị luận về một tư tưởng đạo lí (đồng cảm, sẻ chia; nghị lực sống; kiên trì)

## **II. LUYỆN TẬP**

### **Bài tập 1: Đọc văn bản sau:**

*[...] Ngạn yên ổn sống ở dưới đó ngót hai tháng rồi mới chuyển vào ở cứ rừng. Tai họa xảy đến với anh vào buổi trưa, lúc anh đang trên đường từ cứ ra rìa xóm. Bọn giặc phục kích bắt được anh. [...]*

*Anh em thoát được về nói:*

*- Thôi, thằng Ngạn khai ra hết rồi!*

*- Thiệt là không hiểu nổi...Anh em mình cứ tin tưởng nó, nghe nó bị bắt mình cũng không dèi cứ, vậy mà nó trở mặt như vậy à?*

*Cái tin nói Ngạn bị bắt vừa mới đến với Quyên thì kể đó lại có tin còn ghê gớm hơn nói Ngạn đã khai báo.*

*[...] Quyên nói:*

*- Thôi thì em nghe lời Đảng, nghe lời chị. Em không nghĩ gì nữa.[...]*

*- Nhưng...nếu Đảng cho biết Ngạn vẫn tốt thì không nói chi, còn giá như Ngạn hư thiệt rồi thì mày tính sao? Quyên ngòai lặng đi rất lâu mới đáp, giọng uất nghẹn:*

*- Tính sao nữa: coi như không có ảnh, coi ảnh chết rồi chớ sao! Gặp ảnh, em sẽ...[...]*

*Mười bữa sau, anh Tám Chấn từ trên huyện về, cho gọi Quyên vô cứ. Câu đầu tiên của anh Tám là: [...]*

*- Ngạn vẫn tốt, rất tốt. Anh dừng lại, giúi tàn thuốc xuống đất, rồi tiếp:[...]*

*- Mặt khác, anh em nội tuyến cho biết là từ ngày bị bắt tới nay Ngạn rất vững, rất gan. Mãi tới nay địch cũng không moi được chút gì ở Ngạn, mặc dù Ngạn bị đánh đòn. Còn cái tin nói Ngạn khai báo thì ban đầu không phải do địch phao ra, nhưng về sau dựa theo lời đồn đãi, nó mới phao luôn! Quyên đứng dậy, mặt cứ thẫn ra, vì hối hận và vì vui sướng.*

(Trích *Hòn Đất*- Anh Đức)

**Chú thích:** *Hòn Đất* là một tiểu thuyết của nhà văn Anh Đức. Cuốn tiểu thuyết này viết về cuộc chiến đấu của dân và quân huyện Châu Thành, tỉnh Rạch Giá (nay thuộc huyện Hòn Đất,

tỉnh Kiên Giang), Việt Nam, chống lại quân đội Việt Nam Cộng hòa và Hoa Kỳ trong giai đoạn chiến tranh đặc biệt của cuộc Chiến tranh Việt Nam.

**Câu 1:** Thể loại của tác phẩm có đoạn trích trên là?

**Câu 2.** Đối tượng nào gây ra tội ác được nhắc đến trong câu: *Nó mổ bụng mình, nó đập đầu mình, anh em chết không biết bao nhiêu rồi.*

**Câu 3:** Cùng một lúc, Quyên nhận hai tin ghê gớm, đó là tin gì?

**Câu 5.** Em hãy nêu tác dụng của từ ngữ địa phương trong đoạn trích?

**Câu 6.** “*Gặp anh, em sẽ...*”, Nếu em là Quyên, em sẽ nói gì vào đầu (...) khi gặp Ngạn?

**Câu 7.** Khi làm cách mạng, người chiến sĩ sẽ phải chịu rất nhiều gian khổ và hi sinh. Giống như nhân vật Ngạn ở trong văn bản. Em hãy kể tên một vài nhân vật mà em biết trong lịch sử Việt Nam cũng đã có những hi sinh vì cách mạng, vì đất nước.

**Câu 8.** Em thông qua nhân vật Ngạn, em hãy viết một đoạn văn diễn dịch (từ 8-10 câu) trình bày suy nghĩ của mình về sự kiên cường dũng cảm của những người chiến sĩ cách mạng trong cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ cứu nước. Trong đoạn có sử dụng thành phần biệt lập cảm thán.

**Bài tập 2: Phân tích giá trị của một số từ, tổ hợp từ phủ định trong các ví dụ sau.**

1. Bèo dạt về đâu hàng nổi hàng

Mênh mông không một chuyến đò ngang

Không cầu gọi chút niềm thân mật

Lặng lẽ bờ xanh nếp bãi bãi vàng

(Tràng Giang – Huy Cận)

2. Sao đặc trời cao sáng suốt đêm

Sao đêm chung sáng chẳng chia miền

Trời còn có bữa sao quên mọc

Anh chẳng đêm nào chẳng nhớ em.

(Đêm sao sáng – Nguyễn Bính)

3. Chờ mãi anh sang anh chả sang

Thế mà hôm nọ hát bên làng

Năm tao bảy tuyết anh hò hẹn

Để cả mùa xuân cũng bẽ bàng

(Mùa xuân – Nguyễn Bính)

4. Mẹ làm sao nhớ nổi

Cái thằng con đến ngồi nghỉ bên thềm

Khi đêm về thường lẫn vào đêm

Khi trời sáng lẫn vào đồng đội

(Mẹ chẳng thể nào nhớ nổi chúng con đâu – Dương Hữu Ly)

**Bài tập 3**

**Đọc văn bản sau:**

Với các thi nhân, mùa thu lưu dấu ấn của mình trong những vần thơ đượm một vẻ riêng trong trẻo. Nguyễn Du, Nguyễn Khuyến, Xuân Diệu, Huy Cận, Lưu Trọng Lư, Tế Hanh, Nguyễn Đình Thi,... đều có những câu thơ, bài thơ tuyệt đẹp. Đến lượt mình, Hữu Thỉnh lại làm cho mùa thu có thêm hương sắc mới.

Mùa thu đến với anh khá đột ngột và bất ngờ, không hẹn trước. Bắt đầu không phải là những nét đặc trưng của trời mây hay sắc vàng hoa cúc như trong thơ cổ điển. Bắt đầu là hương ổi thơm náo nức. Một chữ “phả” kia đủ gợi hương thơm như sánh lại. Nó sánh bởi vì hương đậm một phần, sánh còn bởi tại hơi gió se. Hương thơm luồn vào trong gió được tinh lọc, được cô đặc thêm. Gió mùa thu hào phóng đem chia hương mùa thu – bây giờ là hương ổi chín – tới khắp nơi trong vũ trụ. Tại một vùng quê nhỏ, trong một giây phút nào đó, người viết chợt bắt gặp hương thu và bỗng sửng sờ.

Đã cảm được “hương ổi”, đã nhận ra “gió se”, hơn thế nữa mắt lại còn nhìn thấy sương đang “chùng chình qua ngõ”. Những dấu hiệu đặc trưng của mùa thu đều hiện diện. Thế mà sao tác giả lại viết: “Hình như thu đã về”? Còn điều gì nữa mà ngờ? Thu đã về thật đấy rồi, sao còn nghi hoặc? Như đã nói ở trên, cái chính là sự bất ngờ, đột ngột. Do bất ngờ nên cả khứu giác (hương ổi), cả xúc giác (hơi gió se), cả thị giác (sương chùng chình) đều mách bảo thu về mà vẫn chưa thể tin, vẫn chưa dám chắc. Cái băng lãng mơ hồ chính trong cảm giác “hình như” ấy đã tôn thêm vẻ sương khói lãng đãng lúc thu sang. Đó là một nguyên nhân. Nhưng sâu xa hơn, ở đây còn bộc lộ nét sang thu trong hồn người mà sau chúng ta sẽ nói tới.

#### *Hình như thu đã về*

Đó là một ấn tượng tổng hợp từ những cảm giác riêng về hương, về gió, về sương. Từ hương nhận ra gió. Từ gió nhận ra sương. Nhưng khi phát hiện “sương chùng chình qua ngõ” thì trong sương cũng có hương, trong sương cũng có gió, và trong sương dường như có cả tình. “Chùng chình” hay chính là sự lưu luyến, băng khuâng, ngập ngừng, bịn rịn? Cái ngõ mà sương đắm hương, sương theo gió đang ngập ngừng đi qua vừa là cái ngõ thực, vừa là cái ngõ thời gian thông giữa hai mùa. Phút giao mùa của thiên nhiên ấy, nhìn thấy rồi, cảm thấy rồi mà sửng sờ tưởng khó tin. Do đó, “hình như thu đã về” còn như là một câu thăm hỏi lại mình để có một sự khẳng định. [...]

(Vũ Nho, Trích *Thiên nhiên và hồn người lúc sang thu*, )

**Câu 1.** Thể loại của đoạn trích trên là gì?

**Câu 2.** Nội dung chính của đoạn trích là gì?

**Câu 3.** Trong đoạn văn mở đầu: “*Với các thi nhân, mùa thu lưu dấu ấn của mình trong những vần thơ được một vẻ riêng trong trẻo...hương sắc mới.*”, câu văn nào chứa bằng chứng?.

**Câu 4.** Trong đoạn trích trên, tác giả đưa ra những bằng chứng nào để làm sáng tỏ cho lí lẽ, luận điểm của đoạn trích?

**Câu 5:** Việc tác giả lặp lại ba câu hỏi tu từ liên tiếp trong những câu văn sau có tác dụng gì?

*Thế mà sao tác giả lại viết: “Hình như thu đã về”? Còn điều gì nữa mà ngờ? Thu đã về thật đấy rồi, sao còn nghi hoặc?*

**Bài tập 4. Xác định và gọi tên thành phần biệt lập trong các câu sau:**

a. Ngoài cửa sổ bấy giờ những bông hoa bằng lăng đã thưa thớt - cái giống hoa ngay khi mới nở, màu sắc đã nhợt nhạt.

(Bến quê, Nguyễn Minh Châu)

b. Tôi mở tung cửa, chạy ra hành lang, rồi chạy đến đập cửa từng phòng, hét toáng lên như một con dở người:

- Trời ơi, dậy mau! Mưa đá!

(Những ngôi sao xa xôi, Lê Minh Khuê)

c. Hẳn có lẽ vì đã sắp hết mùa, hoa đã vãn trên cành, cho nên mấy bông hoa cuối cùng còn sót lại trở nên đậm sắc hơn.

(Bến quê, Nguyễn Minh Châu)

d.

- Này, em không để chúng nó yên được à?

Nó vênh mặt:

- Mèo mà lại! Em không phá là được...

(Bức tranh của em gái tôi, Tạ Duy Anh)

### **Bài tập 5: Xác định và gọi tên thành phần biệt lập trong những câu dưới đây:**

a. *Nhưng còn cái này nữa mà ông sợ, có lẽ còn ghê rợn hơn cả những tiếng kia nhiều.*

(Kim Lân, Làng)

b. **Chao ôi**, bắt gặp một con người như anh ta là một cơ hội hãn hữu cho sáng tác, nhưng hoàn thành sáng tác còn là một chặng đường dài.

(Nguyễn Thành Long, Lặng lẽ Sa Pa)

c. Trong giờ phút cuối cùng, không còn đủ sức trăng trối lại điều gì, **hình như** chỉ có tình cha con là không thể chết được, anh đưa tay vào túi, móc cây lược, đưa cho tôi và nhìn tôi một hồi lâu.

(Nguyễn Quang Sáng, Chiếc lược ngà)

d. Ông lão bỗng ngừng lại, ngờ ngợ như lời mình không được đúng lắm. **Chả nhẽ** cái bọn ở làng lại đốn đến thế được.

(Kim Lân, Làng)

### **Bài tập 6: Đọc đoạn trích:**

Bà Hảo bị mù cả hai mắt từ khi tôi chưa ra đời. Tôi và cháu nội bà - cái Hoa- cùng sinh một năm. Bà Hảo đón cái Hoa về nuôi mà không chịu ra thị trấn ở với bố mẹ nó. Thế là cái Hoa trở thành bạn thân thuở bé của tôi. Chúng tôi quấn quýt với nhau như hai anh em ruột. Hàng ngày tôi đều sang với cái Hoa và hai đứa thường bí mật bày ra đủ trò tinh quái. Bà Hảo ngồi ở bờ hiên và bà luôn luôn tìm được việc gì đó vừa làm vừa canh chừng chúng tôi. Bà biết khi nào chúng tôi đang ở gần bờ ao, gióng lên một câu thật nghiêm:

- Cả hai đứa quay vào! Cấm chỉ ra bờ ao.

Tôi và cái Hoa chỉ còn biết lăm lét nhìn nhau phục tào bà. Có lần chúng tôi vờ im lặng đến cạnh bà. Đang yên trí là bà Hảo không biết thì tiếng bà thản nhiên cất lên:

- Giận gì nhau mà im như thóc thề?

Chúng tôi phá lê cười. Bà Hảo mỉm yêu:

- A, gớm cái quân này, định trêu bà phởng. Chúng mày có độn thổ bà vẫn biết moi lên như moi khoai ấy.

Chúng tôi bèn mỗi đứa một bên áp vào ngực bà:

- Làm sao bà trông thấy chúng cháu?

- Lớn lên khắc biết – bà Hảo chớp chớp cặp mắt – người ta chẳng ai chỉ toàn gặp rủi đâu.

*Chúng tôi chỉ cảm nhận từ lời nói của bà một điều gì đó mơ hồ mà thiêng liêng. Điều chắc chắn là bà Hảo không thể nhìn thấy chúng tôi nếu bà không yêu chúng tôi như những báu vật.*

*Lớn lên, đứa trước, đứa sau cả tôi và cái Hoa cùng ra thị trấn, cách làng đúng một ngày xe ngựa.*

*Thời gian đầu chưa quen môi trường mới, cả hai đứa thường xin bố mẹ về làng thăm bà. Khi bác xà ích vui tính và tốt bụng ghì con ngựa để tôi và cái Hoa nhảy xuống, đã thấy bà Hảo chống gậy chờ sẵn ở đó. Chúng tôi, mỗi đứa một bên dìu bà về nhà. Bà Hảo bảo bà đã nghe thấy tiếng lộc cộc, lộc cộc của chiếc xe gỗ từ trong giấc mơ của bà những đêm trước. Sau này tôi mới biết, chiều nào bà cũng đợi chúng tôi tại nơi chiếc xe ngựa dừng trả khách ở điểm cuối cùng.*

*Những chuyến thăm bà Hảo của chúng tôi thưa dần. Cả tôi và cái Hoa đều có lũ bạn và con đường về làng, vẫn chỉ có một ngày xe ngựa, trở nên xa mù mịt. Thằng hoặc có giỗ, tết... chỉ mình cái Hoa theo bố mẹ về. Nhưng nó lại đi ngay. Nó bảo bà Hảo rất nhớ tôi và mong tôi học hành cẩn thận. Ban đầu tôi đón nhận điều đó với một chút ân hận vì không về thăm bà. Nhưng rồi tôi quên dần nhiều thứ trong đó có cái làng heo lánh của mình, nơi bà Hảo vẫn ngày đêm nghe tiếng lộc cộc của xe ngựa...*

[Lược một đoạn: Nhân vật tôi cùng Hoa đỗ đại học và ra thành phố. Tôi dần lãng quên làng nhỏ tuổi thơ. Nhưng rồi một ngày, sau những vấp ngã trên đường đời, tôi đã tìm về làng nhỏ năm xưa. Tôi đi trên chiếc xe ngựa thân quen năm nào của bác xà ích và bao kỉ niệm chợt ùa về.]

*Tôi lại đứng tại đón nhận thứ âm thanh giống như dao động tắt dần của quả lắc đồng hồ. Lát sau thì bà Hảo hiện ra ở lối rẽ. Bà dò đường một cách chật vật, toàn bộ tinh lực hướng về bên xe ngựa. Không cầm được, tôi lao như tên bắn về phía bà:*

*- Bà! Tôi ghen ngào - cháu bị người ta phản bội rồi...*

*Bà Hảo lẩn lẩn từ đầu đến vai tôi như thể xem bà có đang mơ không rồi cười một cách miễn cưỡng:*

*- Bố mày, lớn thế còn khóc như con nít ấy. Dễ thường suôn sẻ cả có khi nó chả thèm biết bà sống hay chết.*

*- Làm sao bà biết điều đó? – Tôi hỏi bà bằng nỗi sợ hãi.*

*- Lớn lên khắc biết – bà Hảo vẫn trả lời tôi như từng trả lời hỏi tôi còn bé.*

*Tôi có cảm giác bà Hảo cũng thuộc số người quyết sống chỉ để làm việc không thể bỏ dở.*

*Bởi vì ngay sau đó bà bảo tôi:*

*- Từ ngày mai bà có thể chết mà không luyến tiếc điều gì.*

*Tôi đứng chết lặng, cảm thấy vang lên trong lồng ngực tiếng gõ da diết và tàn nhẫn của thời gian. Trước mắt tôi giờ đây là những bên thời gian trắng xóa mà tôi sẽ phải một mình vượt qua.*

(Trích *Bên thời gian*, Tạ Duy Anh, *Truyện ngắn chọn lọc – Tạ Duy Anh*, NXB Hội nhà văn, 2015)

### **Thực hiện các yêu cầu:**

**Câu 1.** Nêu dấu hiệu nhận biết ngôi kể trong đoạn trích.

**Câu 2.** Xác định lời của người kể chuyện và lời của nhân vật trong những câu văn sau:

*Chúng tôi phá lệ cười. Bà Hảo mắng yêu:*

*- A, gớm cái quân này, định trêu bà phởng. Chúng mày có độn thổ bà vẫn biết moi lên như moi khoai ấy.*

**Câu 3.** Nhân vật tôi dành tình cảm gì cho nhân vật bà Hảo?

**Câu 4.** Hình ảnh bên thời gian trong đoạn trích có ý nghĩa gì?

**Câu 5.** Thông điệp ý nghĩa nhất mà em rút ra từ văn bản là gì? Vì sao?

**Câu 7:** Viết đoạn văn (khoảng 200 chữ) phân tích nhân vật bà Hảo được gọi lên trong đoạn trích ở phần Đọc hiểu.

## **Bài tập 7: Đọc đoạn trích sau:**

*Sai lầm là một phần tất yếu trong cuộc sống. Không ai toàn diện đến mức không bao giờ phạm sai lầm. Nhưng điều đáng nói là chúng ta học được điều gì từ những sai lầm mình đã mắc phải.*

*Cách nhìn và ý chí của từng người dẫn đến các ứng xử khác nhau trước sai lầm. Với người này, sai lầm để lại những bài học bổ ích, những kinh nghiệm quý giá. Với người khác, sai lầm lại trở thành vớ vẩn để họ thu mình trong đó, không dám mạo hiểm lần nữa. Hãy biết chấp nhận sai lầm như một động lực để bạn tiếp tục phấn đấu. Nếu kế hoạch đầu tiên của bạn không mang lại hiệu quả thì hãy lập một kế hoạch khác; nếu vẫn thất bại, hãy thảo ra một kế hoạch khác nữa... Chinh phục thành công là hành trình không có điểm dừng. Hãy tiếp tục vững bước cho đến khi bạn đạt tới khát khao.*

Một lần, sau khi cha Henry Ward Beecher thuyết giáo tại giáo đường Plymouth ở Brooklyn, một chàng trai trẻ đến gặp ông và nói:

- Thưa cha Beecher, cha có biết rằng trong bài thuyết giáo của cha sáng nay có một lỗi ngữ pháp hay không?

Beecher đáp:

- Chỉ một lỗi thôi ư? Ta nghĩ phải hàng chục lỗi cơ chứ.

Rõ ràng, 50 phần trăm sức mạnh của Beecher toát ra từ chính những lỗi lầm mà ông đã mắc phải. Chúng chứng tỏ ông vẫn là một con người trần tục như bao người khác. Điều khác biệt ở đây là ông dám thừa nhận sau sót để tự hoàn thiện bản thân.

Con người thường mắc phải một trong hai loại sai lầm sau đây: Một loại sai lầm do thiếu hiểu biết và một loại sai lầm do bất cẩn. Trong khi những sai lầm do thiếu hiểu biết có thể được khắc phục bằng quyết tâm học hỏi không ngừng thì sai lầm do bất cẩn thường khiến con người trở nên yếu đuối và nhu nhược. Những người thường xuyên mắc phải loại sai lầm này luôn phải đối diện với thất bại vì họ đã lãng phí bầu nhiệt huyết và nguồn năng lượng của mình.

Một trong những điều tốt đẹp mà bạn có thể làm mỗi ngày là hãy nỗ lực hết mình, và không sợ phạm sai lầm. Đừng chối bỏ, cũng đừng thất vọng nếu bạn mắc phải một sai lầm nào đó. Hãy tìm hiểu về chúng và rút ra những bài học hữu ích để tiếp tục tiến về phía trước.

(Không gì là không thể - George Matthew Adams,

Biên dịch: Thu Hằng, NXB Tổng hợp thành phố Hồ Chí Minh, 2017, tr.119-120)

### **Thực hiện các yêu cầu:**

**Câu 1.** Tác giả đề cập đến những cách ứng xử nào của con người trước sai lầm?

**Câu 2.** Nêu nội dung chính của đoạn trích.

**Câu 3.** Chỉ ra và nêu tác dụng của dẫn chứng được đưa vào đoạn trích.

**Câu 4.** Em có đồng tình với quan niệm: “Sai lầm là một phần tất yếu trong cuộc sống” không? Vì sao?

**Câu 5.** Rút ra thông điệp ý nghĩa nhất với em qua đoạn trích và lí giải.

**BGH xác nhận**

**Nhóm trưởng( TTCM)**

**GVBM**

**Tạ Thúy Hà**

**Nguyễn Thị Kim Thanh**

**Nguyễn Thị Thu Trang**